

Herinneringen aan vroege Eurovisieuitzending

De dag dat we het Nieuwe Jaar in West Europa vieren is de 1e januari, een dag die mij zelf vaak doet terugdenken aan vroeger. En dan doel ik op de jaren dat voor vele gezinnen het bezit van een televisietoestel nog veel te duur was. In Europa was er tussen een aantal landen, waaronder Nederland, al tot samenwerking gekomen, door middel van het uitwisselen van televisiebeelden. Dit samenwerkingsverband werd op 12 februari 1950 officieel opgericht onder de naam 'European Broadcasting Union'. Naast het uitwisselen van beelden werd voorzien in het verzorgen van gezamenlijke radio en later ook televisie-uitzendingen, die op een gelijktijdig moment in de diverse landen zou worden uitgezonden dan wel vertoond.

Vaak, als het gaat om het historische moment van de eerste gezamenlijke uitzending, wordt er gesteld dat de kroning van Koningin Elisabeth II op 2 juni 1953 de eerste historische mijlpaal was. Deze uitzending is echter nooit als eerste officiële aangekondigd, daar het in principe alleen maar ging om een proefuitzending. Veel kijkers waren er ook niet toen deze proefuitzending werd gedaan, er was slechts een groep van elitekijkers, die de reportage mochten bekijken. Wel

werd de reportage door de groep van kijkers goed gewaardeerd, want in de kranten werd vervolgens melding gemaakt van een spectaculaire uitzending, met een redelijk beeld en duidelijke geluidskwaliteit. En de beeldkwaliteit, die in de daarop volgende jaren ontzettend zou worden verbeterd. In werkelijkheid dient het verslag van een bloemencorso, gehouden in het Zwitserse Montreux op 6 juni 1954, de boeken in te gaan als de eerste officiële Eurovisie-uitzending.

Op de diverse Nieuwjaarsdagen, in de tijd dat we nog in het zwart wit kastje keken, werd er ook een aantal programma's vertoond die in Eurovisieverband werden uitgezonden. Ieder land had, voorafgaand aan een programma, haar eigen Eurovisietestbeeld, waarbij de tekst 'Eurovision' rondom was geprojecteerd en midden in een logo van het televisienet welke het programma zou gaan uitzenden. Bij de Nederlandse televisie werd een zendmast met de tekst 'NTS' vertoond. Maar het testbeeld was niet het enige dat er was, immers werd het beeld begeleid door tonen van het logo van de Eurovisie, delen van het 'Te Deum' van Marc Antoine Charpentier. Het schansspringen vanuit het Zuid Duitse Garmisch Partenkirchen en het Nieuwjaarsconcert vanuit Wenen waren telkens terugkerende Eurovisie-uitzendingen.

Anno 2009 worden deze gezamenlijke programma's in Eurovisieverband al lang niet meer als zodanig aangekondigd maar in de begintijden van de televisie waren het hele speciale gebeurtenissen.

Laten we een kijkje nemen in de jaren vijftig van de vorige eeuw en allerlei activiteiten die er in Eurovisieverband toonbaar werden gemaakt op de diverse televisiestations in de toen deelnemende landen. In de maand december 1957 werd er bijvoorbeeld op volle kracht gewerkt door medewerkers van allerlei televisiestations om alles technisch zo goed mogelijk voor te bereiden. Doel was

een avondvullend Eurovisieprogramma dat op oudejaarsavond in alle landen die waren aangesloten zou worden uitgezonden. Daarbij kwam ook nog het gegeven dat alle landen een onderwerp dienden aan te dragen en dus ook technisch dienden voor te bereiden. Al ver vooraf werd er in de geschreven pers de verwachting uitgesproken dat er op grootte schaal naar dit speciale programma zou worden gekeken. Terugblikkend in de statistieken kan worden gemeld dat in ons land er rond die tijd het aantal van honderdduizend televisietoestellen nog niet was gepasseerd. Maar ook in andere landen waren er destijds al vele toestellen verhandeld waardoor men in de Wereldkroniek van 14 december 1957 destijds kopte: 'Miljoenen kijken straks naar elf podia!'

Er werd in het artikel duidelijk aangegeven dat de lezer zich wel moest realiseren dat er een grote proeve van bekwaamheid voor de deur stond met deze speciale Eurovisie-uitzending. Immers was het slechts vier jaar geleden dat op experimentele basis een uitzending vanaf een locatie was verzorgd. Na die eerste experimentele uitzending duurde het dus nog een goed jaar alvorens het technisch gezien eenmaal goed op gang kwam. En sinds de gememoreerde uitzending van het Bloemencorso, vanuit het Zwitserse Montreux, was het aantal Eurovisie-uitzendingen gestaag gestegen. Op de Nederlandse televisie, waar we het simpel met maar één televisienet deden, was in het jaar 1956 134 uren aan Eurovisie-uitzendingen te zien, wat 18,79% van het totaal aantal uitgezonden uren was.

Je dient je wel in gedachten te houden dat de technische ontwikkeling van de televisie in die dagen verre van ontwikkeld was. Anno 2009 vinden we het normaal dat op elk moment van de dag naar signalen van tientallen televisiestations via de kabel dan wel de satellietshotel kan worden gekeken en dus elk moment van de dag het nieuws heel eenvoudig kan worden binnengehaald. Probeer maar eens aan een middelbare scholier uit te leggen dat dit pakweg vijftig jaar geleden geheel andere koek was en dat we soms dagen moesten wachten totdat de eerste beelden van een belangrijke buitenlandse gebeurtenis via onze NTS werd vertoond. Nederland en trouwens de gehele wereld hadden via de radio bijvoorbeeld de berichtgeving gehoord, die ons allen enorm angstig maakten. De Russen waren bijvoorbeeld

Hongarije binnengedrongen om daar de macht te grijpen. Hetzelfde jaar 1956 waren er ook de nodige strubbelingen rond het Suez Kanaal. Zo maar twee conflicten. Trekken Israëliësch grondtroepen anno 2009 de Gazastrook binnen dan wordt de grootste moeite door de autoriteiten gedaan om de honderden in het land aanwezige buitenlandse journalisten te

weren. De reden dient duidelijk te zijn: het voorkomen dat de beelden van de gruwelijkheden, die worden uitgevoerd, meteen wereldwijd in miljarden huiskamers verschijnen.

In Nederland stonden de radio's in die dagen dag en nacht aan om maar zoveel mogelijk informatie over de ontstane situaties binnen te halen. Vaak kwam het met mondjesmaat en was elk nieuw bericht een winst. Grote zorgen bestonden al in vele gezinnen gemaakt of de inval in Hongarije misschien het begin zou zijn van andermaal een oorlog waarbij vele landen betrokken zouden worden. Zo is er het verhaal dat op een dag tijdens de crisisperiode de toenmalige Britse premier Anthony Eden, via zijn woordvoerder liet meedelen

dat hij in de avond uren een persconferentie wenste te geven om het Britse televisiepubliek te informeren en tevens een oordeel te geven over de gebeurtenissen. De informatie lekte in de ochtenduren uit naar een Nederlandse correspondent in Londen, die ongetwijfeld direct de zwarte bakelieten telefoon pakte en zijn baas bij de NTS informeerde over het voornemen van de BBC om daadwerkelijk premier Eden in de avonduren live op de televisie te brengen.

Er werd driftig overlegd in Bussum wat te kunnen doen om de ongetwijfeld belangwekkende woorden van de Britse premier ook in Nederland te kunnen vertonen. Het liefst wenste men de toespraak direct in de Nederlandse huiskamers te brengen. Dat betekende dus realistisch gezien dat men via een Eurovisie-uitzending de overname diende te realiseren. Anno 2008 lijkt het simpel, immers er zijn tientallen beeldverbindingen mogelijk via satelliet. Maar in 1956 diende een dergelijke gezamenlijke uitzending vaak dagen van tevoren worden voorbereid. Er werd keihard gewerkt om in een nooit eerder gepresterde snelheid de uitzending mogelijk te maken. De dag erna schreven de kranten met lof over de beslissing, genomen in Bussum, de toespraak direct uit te zenden en over de ingezette mankracht. Men had een record gevestigd en in bijna honderdduizend Nederlandse huiskamers was Premier Eden dan ook die avond rechtstreeks te zien en te horen en kon dus zijn standpunt verkondigen betreffende de Suez Crisis.

Televisie maken is al jaren lang enorm teamwerk, ook het maken van programma's. In 1956 was het vaak werk van twee of drie personen die ons een onderwerp voorschotelden. De

namen van de programmamakers stonden toen ook veel meer in het geheugen omdat er slechts een korte aftiteling voorbij kwam en niet een snel rollende titelrol met tientallen namen. Mensen die in 1956 al televisie hadden en geïnformeerd wensten te worden over de inval in Hongarije moeten verbaasd hebben gekeken dat het juist de Nederlandse televisie was, die als eerste er in slaagde een vluchteling uit Hongarije voor de camera's te krijgen. Het was Siebe van der Zee die Otto Gobijs, een Hongaarse vluchteling, rechtstreeks via een Eurovisieverbinding vanuit München interviewde. De NTS was op dat moment ook het enige televisiestation dat dit interview uitstraalde. Een ongekend succes voor die tijd. Televisie gemaakt door lieden die niet alleen een brede ondernemingsgeest hadden maar ook door hadden waar Eurovisie voor stond. Het was het tot elkaar brengen van landen en volkeren en vooral in moeilijke tijden met elkaar de onderwerpen te delen.

De Eurovisie was inmiddels uitgegroeid tot een gigantisch bedrijf en bestond uit elf deelnemende landen. Men had de beschikking over een net van meer dan honderd straalzenders, verspreid over de verschillende landen. Een net dat was opgesteld in Engeland, Denemarken, Duitsland, Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk, Italië en Monaco. De meeste lijnverbindingen bestonden uit de zogenaamde tweewegverbindingen, waardoor storingen opgevangen konden worden. Een straalverbinding was destijds opgebouwd met behulp van tientallen tot meer dan honderd buizen en altijd was er het risico dat er een buis kon uitklappen. Direct kon dan worden overgeschakeld op de tweede liggende verbinding. Dus geen kwestie van verkwisting van geld.

Tijdens groot opgezette uitzendingen, zoals de aangekondigde Oudejaarsuitzending 1956, waren er in de diverse landen honderden technici aan het werk om alle verbindingen klaar te maken en het transmissie gedeelte zo goed mogelijk te laten verlopen. In elk land was er dan iemand eindverantwoordelijke. In Nederland was dat meestal de heer J Velleman. Hij was secretaris van de Televisie Coördinatie Commissie, een groep die dus ook veel te maken had met de uitwisseling van programma's en programmaonderdelen in Eurovisieverband. De diverse eindverantwoordelijken hadden elkaar ook al een aantal malen getroffen wat volgens, de uit Bussum afkomstige, Velleman had geleid tot een stevig team. Men wist precies van elkaar waar men technisch toe in staat was, wat er precies beslist niet realiseerbaar was en wat er eventueel in de toekomst op technisch gebied was te verwachten. Men kende elkaar door en door en als er bijvoorbeeld een telefoonlijn met de

studio in Parijs openstond en de dienstdoende hoofdtechnicus Boyer meldde dat een bepaalde uitzending in Eurovisieverband over vijf minuten zou beginnen, dan wist collega Velleman dat het de man van improviseren was en wist hij zich direct af te vragen of het programmaonderdeel daadwerkelijk wel over vijf minuten precies te zien zou zijn in de huiskamers van alle elf deelnemende landen. Al vrij snel had men dus de kern van het succes bereikt door elkaar capaciteiten te leren kennen, men elkaars verscheidenheid in opvattingen te onderkennen en elkaar vooral te waarderen. Zeer belangrijke aspecten achter de schermen van de opbloeiende Eurovisie.

Trouwens realiseer je als lezers wel dat er in die tijd nog een groot verschil was in de opbouw van een totaalbeeld dat op de verschillende schermen in de deelnemende landen verscheen? In Nederland en België hadden en hebben we nog steeds het zogenaamde 625 lijnen systeem. Frankrijk had het 819 beeldlijnsysteem terwijl de Britse burens beschikten over het '405 lines' systeem. Dat betekende dat er toch een

vertraging zat in de uitzendingen die via Eurovisie vanuit bijvoorbeeld Engeland en Frankrijk ons land binnenkwamen. Immers diende het signaal van beide beeldleveranciers te worden omgezet naar het in Nederland gebruikte signaal. Gelukkig had men voluit kunnen experimenteren. Het ging zelfs dubbel op toen men eerder in 1956 oefende tijdens een goochelwedstrijd die zowel in Nederland, België en Engeland werd uitgezonden. Op een bepaald moment gingen er beelden vanuit Nederland naar Engeland. Ze werden technisch omgezet naar het in Engeland gebruikte 405 lijnen systeem en kwamen deels weer terug in ons land, waarna ze nog eens weer vertaald dienden te worden naar het 625 lijnen systeem.

De technisch onderbouwde mensen van de NTS werkten tegelijkertijd ook voor de zuiderburen want bij de toenmalige BRT had men nog niet de beschikking over vertaalmachines die de lijnensystemen konden omzetten, zodat de signalen op de juiste manier de Vlaamse huiskamers binnenkwamen. Goochelwedstrijden of sportwedstrijden op laag niveau, het maakte destijds allemaal niets uit. Zie het maar als de eerste stapjes op weg naar uitgebreide en langdurige gezamenlijke uitzendingen waarbij niet alleen gebeurtenissen konden worden overgebracht maar tevens geproefd kon worden aan elkaars gewoonten.

De ene keer verhitte Italianen, een andere keer Frans publiek in stijl of Engelsen die altijd in stijve plooi destijds bleven bij winst dan wel verlies tijdens een sportwedstrijd. Spoetnik was al in de ruimte geschoten, Telstar zou nog volgen en honderden andere satellieten vanaf het begin van de jaren tachtig, die alleen nog maar tot doel hadden een constante stroom aan signalen door te geven zodat televisiekijkers een enorm aanbod zouden krijgen aan televisieprogramma's maar tevens vanuit alle uithoeken ter wereld direct geïnformeerd konden worden over gebeurtenissen, al dan niet van goede aard. Dat Eurovisie enorm gegroeid is in de afgelopen bijna zestig jaren kan worden gezien door een kijkje te nemen op de internetpagina's: <http://www.eurovision.net/>